

LUHAZI / NGANGELA Heart Book

MUTIMA UA MUNTU

COPYRIGHT
ISBN 0 - 908367 - 11 - 2

E-MAIL: info@angp.co.za
ALL NATIONS GOSPEL PUBLISHERS
P.O. BOX 2191, PRETORIA, 0001, R.S.A.

(A Gospel Literature Mission financed by donations)
(Reg. No. 1961/001798/08)

MUTIMA UA MUNTU

Tembele ya Njambi ni Fasina ya Satana. 1 Yoano 3:4-10.

Mukanda ou kati ua uha. Ua solokele ha mbangelo ku cifuti ca Franca vihita vivali via miaka laza. U na neha ceke na vivezikiso ku makulukazi a vantu. U na himpuka kaliuanjelo ka mutima muze vamala na vampuevo va hasa ku mona cifua cavo ku meso a Kalunga. Va vengi va na mono mitima yavo ya ipi, kaha va na lialuluisa na ku tambula mitima ya iha na cimbembesi ca ciha.

Omo u tanda mukanda ou vuluka ngecize ukeuo kaliuanjelo ka mutima muze mu u hasa ku limona na ku litala ove ivene. Vutuhu u mukua membo, ni u mukua Yesu, ni u mukua ku sevuka, u ka uana litalatu liove muze mua ku mona Njambi. Kalunga ke ku singimika mivila ya vantu. A tala mutima ua muntu kati cihanga ni cifua ca cikanda.

Satana ikeye ise ya vose vakua makuli, muangana ua milima na njambi ya mavu ano. A lipuisa kangelo ka ceke vunoni ikeye kati kangelo ua ceke naua ngue muze va vengi va lema ku mu singanieka. Ve ku luvala omo va mu mona mu cifua cendi ngambu. Ngue ku ntsenkulu, ngecize vuovuno naua ku va li vapostolo va makuli, vakua vipanga via ku tanganesa, vakua ku lifuisa ngue vapostolo va Kilistu. Eci ka ci ku tu komouesa, muomu cipue Satana a lifuisa ngue kangelo ua ceke, 2 Kolintu 11:13-14. Satana a puputiyisa meso na visinganieka via vantu, ngoco ka va hasa ku mona cilemo ca Njambi, vumpahu na vukama vua Njambi; cipue Nkuli yavo, Yesu Kilistu, ka va hasa ku mu mona, 2 Kolintu 4:4. Vantu vaze va na puputiya kuli njambi ya mavu ano ka va hasa ku mona ngecize va lupukila kunonga ca miaka yose

mu Ngehena ize ya suama na fofo. Va na tsi kuli Kalunga kaha va nononoka kuli cimbembesi ca njambi ya mavu ano. Efeso 2:2.

Vikevio via na solokela Muana Njambi linga enieke vipanga via Satgana. 1 Yoano 3:8. Ngoco vene ononokenu kuli Njambi. Vianenu Satana kaha a ka mi tina. Suenenu kuli Njambi, kaha ikeye a ka suena kuli enu. Tiango 4:7,8.

Mu u li ku tanda mukanda ou na ku tala vifikula viauo u ka hasa ku mona mutima uove. Tava va hilule mutima uove kaha u mone cifua cauo. Nga u ka uana mutima uove u na pihia na vupi, kati u viane na ku eseka ku vu sueka, vunoni tava na ku litavela vipi viove. Nga tu handeka ngueta ka tuesi na vupi, tu ku lionga etu vavene, na vusunga vuahimo muli etu. Nga tu litavela vipi vietu, Njambi ikeye mukua cili na mukua vuviuke mu ku tu ecela ku vipi vietu, na ku tu vukisa ku vuhenge vuose. Nga tu handeka ngueta ka tua lingile vipi, tu na mu puisa mukua makuli, na lizi lieni lihimo muli etu. 1 Yoano 1:8-10. Likehesienu muintsi lia livoko lia Njambi lia ngolo linga a mi ecele vipi vienu na ku mi lelesa na maninga a seho ya kama a Yesu Kilistu.

Yove u li ku ononoka kuli Kalunga cipue kuli Satana. U ndungo ua vupi ni u ngamba ua Njambi. Nga vupi vu li ku ku sika, kati u viane. Tambeka kuli Njambi, nendi a ka ku ecela hali Yesu Kilistu yakeye uezile hano hantsi mu ku ovola vakua vupi, ku imuisa meso a tupuputa, ku tu humisa ku milima na ku humisa milima kuli etu. Uezile mu ku tu neha ku ceke cendi ca ku komouesa. Yesu uezile mu ku tu ecela ku zindzili zia vupi na Satana. Hali ikeye tu li na vunkuli ku vipi vietu. U li ku mana ku meso a Kalunga ua ku lela mukua ku mona na ku tantekeya viose viove via ku sueka, evi viu ku linga nevi viu ku singanieka. Ko u hasa ku vanda cipue ku sueka vilinga viove ku meso a Njambi. Uze ua tombেকে lituitui, ka li kevua ni? Uze ua pangele liso, ka li ka mona ni? Samo 94:9. Muomu meso endi a li ku tala zinjila zia muntu, a mona vilinga viendi viose. Ka kuesi milima cipue mumbembe ua ku-tsa ku va ka hasa ku vanda vakua ku linga vupi. Yombi 34:21,22. Muomu meso a Yehova a hita oku noku hose ha mavu, mu ku kuasa na zindzili zieni vaze va li na mutima ua ku tantulukaka kuli ikeye. 2 Mizimbu 16:9; Yoano 2:24.

Ua vezika uze va na mu ecela civulumuna ceni, na vupi vueni va na vu fuika. Ua vezika uze Yehova ke ku mu tandela vipi, na mu cimbembesi ceni vungungu vuahimo. Samo 32:1-5. (Tanda naua Samo 51). Yesu kasi a li ku sana lelo: Tuayenu kuli ange, enu vose mu li na ku fuitangana na ku lemua, kaha ange nji ka mi huimisa. Mateo 11:28-30.

1. CIFIKULA CA MU CIMO

Cifikula cino ci lekesa mutima ua muntu ua ngoco mukua vupi, yala ni mpuevo mukua membo uze kanda a tava kuli Kalunga, mukua ku ononoka ku viuma via hantsi na ku vizango na masungu a vusitu. Cikeco cifua ca vusunga ca mutima ueni ku meso a Kalunga. Meso eni a ku tila a ku tsitsivala a ambulula ku-penda ceni. Tanda Visimo 23:2932. Iya ue ku mona cikele? Iya a tsitsivala meso? Vaze va toka ku viniu; vaze va ya mu ku lengeya viniu via ku pandakana. Kati u tale ku viniu omo vi tila, omo vi viazima mu ngandza, omo vi hita vuino. Mu ku sulumuina vi sumana ngue linoka, vi vavalesa ngue limbuambua. Meso ove a ka mona vampuevo va mbala na mutima uove u ka handeka via ku pihia.

Muintsi lia mutue u hasa ku mona mutima ua muntu ukeuo cunda ca tusitu va vengi, vakevo va tumbula vipi vieka na vieka via kala mu mutima ua muntu. Mutima ukeuo vukalo vua vipi vietu. Njambi ngueni: Mutima uonga mu ku hiana viuma viose, na ukeuo ua hiana ku pihia: iya a hasa ku u tantekeya? Yelemiya 17:9. Yesu vavene ngueni: Muomu mu ntima, ku mitima ya vantu, kue ku tuhuka visinganieka via vipi, vupangala, vuizi, ku tsiha, ku kosa na mpuevo ya mbala, ku-liveya, vipi, ku-onga, masungu a api, liso lia lipi, ku sahula Njambi, ku lihalesa, vuheve. Evi viose via vipi vi fuma mu ntima. Mako 7:21-23.

PAVAU.

Kazila ua mbangelo pavau. Ikeye kazila ua ku hiana ku viuka na mangona eni a ku pilieka mueka na mueka. Ikeye a lomboloka vupi vua ku lihalesa. Lusifele, selumbini uze ua ku vuavesa (Kangelo), ua puile laza mukua ceke ca Kalunga, kangelo ka Njambi, ua lahukile omo ku lihalesa kaha ua himpukile citozi ca Njambi, Satana. Isaya 14:9-17. Satana ikeye kati kangelo ua milima.

Ku-lihalesa ci zomboloka mua muingi. Vamosi va lihalesa omo vupite vuavo, omo vipako via vangombe, vampanga, zindzivo na mehia, omo vizalo viavo, cihanga cavo ca ku lelema, na muvila uavo u ve ku tembesa na ntsoni yahi. Vamo va lihalesa omo muyati uavo, kulilongesa cavo, ndzili yavo ni vize vi va na kuama, cifua ca cikanda cavo nomo vieka na vieka via mupulungua. Veka veseka ku liviukisa na makayi, na vimbilingua, mu ku cata zincato ku cihanga na muvila, ukeuo Kalunga ua u pangele mu ku tantuluka laza. Njambi a viana vakua ku lihalesa, vunoni a hana kavumbi kuli vakua ku konkama. 1 Petulu 5:5. Njambi a zinda kulihalesa na ku-lifuimba. Visimo 8:13. Ku-lihalesa ci tuamena ku-nonga, na mutima ua ku lihaka ku vukama u tuamena ku-lahuka. Visimo 16:18.

KATALI.

Katali a lomboloka ngue masungu a vusitu, vupangala, ku limona na mpuevo ya mbala na vundeyi. Kuose a li ku ila katali a lipihisa. Vantu va vengi mu va na fu. Kuose ku va ku ila va sangumuka ku heha na ku lipihisa na vakuavo. Vupangala na vundeyi vu na likulisa ku matangua ano a ku kotokela. Vakuendze na vahumbe ka ve ku livindika, na vaze vene va na ambata laza, na vantuluue vene, vose va li ku linga vupangala. Vupi vuze vua ku Sondoma vu na heta ku makulukazi a vantu mu ku puisa mezi aze a na handekele Yesu nguene matangua a ku kotokela a ka lifua na matangua a Sondoma na Ngomola.

VaZulu na VaSutu na miyati ikuavo ve ku tumbula muntu mukua ku linga vupangala nguavo "KATALI". Vantu va ngecize ka va ka suana vuangana vua Njambi muomu ha mbandza ha li tutali, na vakua vulozi, na vakua vupangala, na vakua ku tsiha vantu, na vakua ku lemesa mahamba, na vose va lema na ku linga makuli. KuSolola 22:15. Ngoco vene TINA vupangala. Vupi vuose vue ku linga muntu, vu li ku mbandza ya muvila, vunoni mukua ku linga vupangala, a livulumuna ku muvila ueni ivene. Ni ka mu tantekeya ngue mivila yenu ikeyo tembele ya Njambi. Nga yala ni mpuevo a pihisa tembele ya Njambi (muvila ueni ivene), Njambi nendi a ka mu pihisa, muomu tembele ya Njambi ya lela, yenu vene mu tembele ize. 1 Kolintu 3:16-18; 6:15-20.

NGULU:

Ngulu a lekese vupi vua ku penda na ku tsa ha ku lia. Ngulu ue ku lia viose vi a uana. Ke ku hangula ku evi via cili nevi via vipi, ngue vantu va vengi ve ku lia tusitu va na litsila, vaze va na tsi na vuvezi ni va na va tekenia. Va lia maninga, vantumbi na vize via vindikile Kalunga ku lia. Vilinga 15:20; Isaya 66:3-7. Mu ku hiana vene va pihisa mivila yavo mu ku lia ni ku fuenia ni ku sipa makania ni liamba, vikevio vi zualesa na ku pihisa maninga a muvila na ku tuamena ku vilika via vipi. Satana a va kuta na cipepa kaha ha ndzili ya Kalunga lika muntu a ka hasa ku ovoka ku cilika eci ca cipi. Vantu, cipue vakuluntu ni vakuendze, ve ku penda ngoco na vuala, ni viniu, ni vualende. Vunoni na umo uahi mukua ku penda a ka suana vuangana vua Njambi. Vuala vukevuo kati ku-lia, vukevuo via-ku-nua via kutsa, vi tangesa na ku pihisa mutima ngecize muntu mukua ku nua ue ku linga via vuheve, ku linga vupangala, cipue ku tsiha vene, cikeco cantisa ka lingile nga ka pendele. Muomu viniu vikevio vikua ku tomba, via-ku-nua via ku kola vikevio vikua luozu; no uze a zimbala navio ikeye kesi na mangana. Visimo 20:1. Ku mezi a lisiko a Mosesa nga muntu ua kele na muaneni mukua zimpata nga va mu tsihile na mavue. 5 Mosesa 21:19-21. Vaze va kela vuala ni via-ku-nua vieka via ku kola va li na mulonga mumo na vaze va vi landesa ni va vi nua, muomu lizi lia Kalunga ngualio, Ngongo ya vaze va ku singa via-ku-nua via ku sasa. Isaya 5:22. Cikele

ceni uze a hana mukuavo via-ku-nua, mukua ku mu ha ngalafua na ku mu pendesa. Havakuke 2:15. Kati mu lionge ngoco: cipue vikoyi, cipue vakua mahamba, cipue vakua vupangala, cipue vakua ku sungula vamala, cipue tundeyi, cipue vezi, cipue vakua cipululu, cipue vakua ku penda, cipue vakua milami, ka va ka suana vuangana vua Njambi: 1 Kolintu 6:9,10.

Vuno vilinga via vusitu via soloka, vikevio evi: Ku lemesa mahamba, vulozi, vizindo, ku lihangunuka, ku penda, muyoyo ua ku vivano, novio via ku lifua. Vose ve ku vi linga ovio ka va ka suana vuangana vua Njambi. Ngalata 5:19-21. Kati mu pende viniu (vualua), vize vi li na vuhuke, vunoni lisulisienu na Sipilitu. Efeso 5:18. Yesu, ndundzi ya muono, a li na ku lania vakua mpuila ngueni, Nga umosi a li na mpuila eze kuli ange a nue ngoco ku mema a muono. Yoano 7:37-38. Ha, uose uze a li na mpuila, tuayenu ku mema, no uze kesi na zimbongo; tuayenu, landenu, kaha lienu; cili, tuayenu, landenu viniu na mavisu nga ka muesi na zimbongo na ndando yahi. Vikandzo mu sanduola zimbongo ku vize vikevio kati mbolo? na vipanga vienu ku vize ka vie ku kutisa? Isaya 55:1-2.

MBATI:

Kasitu ou ua ku livandeka make-make a lekesa vupi vua vulenda, vusiko na vulozi. Zimpata zikezio ngue vupi vua vulozi. Uze a li na vulenda ue ku ua mu vieseko via vingi. Kuli ikeye ku iva ca hiana ku panga, na vuizi vue ku tuala ku ku-tsiha. Vulenda ku viuma via Kalunga vu tu vindika ku lombaa, ku tanda Mbimbiliya na ku ya sikola. Vu tu vindika ku tanda-tanda lizi lia Njambi mukemuo mua kala muono ka ue ku hua. Vusiko vukevuo muizi ua ntsimbu, vu tu tuala ku ku-nonga. Omo Kalunga na handeka nove ku mu ha mutima uove lelo vene, kaha Satana eza vuasi na ku ku leka ku tumamena noho mene ni ku litangua lieka lia cili, nolio litangua ka lie ku heta. U linga vusiko ku litangua ku litangua na ku muaka ku muaka noho ku-tsa ci na ku uana nove u tsa na Njambi uahi, vuovoke vuahi, Kilistu uahi. Mukemuo Njambi na handeka ngueni, Lelo nga mu ku ivua lizi lieni, kati mu kaluuse mitima yenu. Vahevelu 3:7,8.

Cimbanda ue ku panga na cipa ca mbati ngoco ca tumbula ku panda vumbanda na vulozi, kati ku tsiliela muli Kalunga mukua muono. Vantu va pandele ku tambakana Njambi mukua muono ku ntsimbu ya vuvezi na lamba, vunoni ve ku tsiliela mahamba, vumbanda, mavue, zimbanga na vieka via ku-tsa vi a na va lekesa cimbanda, kasi ca va hutikila ku tsiliela Sakapanga Nkuli yavo. Kalunga ua sikile vana va Isaleli ngueni, Kati u ka tave mukua vulozi ku yoya. Ezundu 22:18 Kati va ka uane hamo nove umosi mukua ku taha ngombo, mukua ku tahesa via ku lutue, cipue mukua ku panda vumbanda, cipue cinganga, cipue mukua lisaku, cipue mukua lihamba, cipue mukua tufuta, cipue mukua ku tahesa civimbi. Muomu uose a ku linga viuma evi ikeye cizila kuli Yehova. 5 Mosesa 18:10-12. Kati mu aluluke kuli vaze va li na mahamba, cipue kuli vakua vulozi; kati mu va tonde, mu ku lizualesa navo: yange Yehova Njambi yenu. 3 Mosesa 19:31. Kaha muntu uze a aluluka kuli vakua vulozi, mu ku linga vukoyi ku nima yavo, yange vene nji ka vindika muntu uze na cihanga cange, na ku mu vatula ha kati ka vantu veni. Ngoco vene lilelesienu, kaha lelenu; muomu yange Yehova Njambi yenu. 3 Mosesa 20:6,7. Yesu Kilistu ikeye lika mukua ku tu kanguisa ku cimbembesi, muono na muvila, ikeye a tu ecela vipi vietu viose, na ku tu kanguisa ku mavezi etu ose. Samo 103:1-3. Umosi ha kati kenu a li na ku vavala ni? a sane vakuluntu va mbunga (kati cimbanda) va vundile helu lieni, kaha civundilo ca ku tsiliela ci kohiela ou a li na ku vavala, kaha Muangana a ka mu kanguisa; kaha nga na lingi vipi, va ka mu ecelavio. Litavelienu vipi vienu umo na mukuavo, kaha livundillienu umo na mukuavo, linga mu kanguke. Tiango 5:14-16.

Omo u li ku tanda kamukanda aka, Kalunga a li ku handeka nove ku seza vipi viove na ku hana muono uove kuli Kalunga, vunoni mbati uze ua kala mu mutima uove a li ku ku leka ngueni, Kati u linge vuasi, kati u litave lelo, mpano imene, ni simano ya ku izako, cipue mukolosika, ha mbangelo handeka na yaliove, ni ihula mpuevo yove ni iso, ambata ha mbangelo, ni ntsimbu kanda lovola vana vove. U li ku zendamena lituitui liove kuli Satana kati ku lizi lia Njambi. Mu ku linga ngoco u li ku kaluusa mutima uove ngue cipa ca mbati.

INGUE:

Ou kasitu ua vukalu mukua ku lia maninga. A tumbula vutenu, matoto, vukalu, etc. via kala mu mutima ua muntu.

Uose uze ua kala na matoto na mutima ua vukalu a hasa ku linga vilinga via vipi, ku tuka na ku singa na ku tsiha vene. Omo muntu a nua vualua ni vualende a li ku nua ndemone ngoco vene ka hasa ku lipokuesa. Va vengi vakua vuyeye ve ku nua na ku penda linga va lisimpitike mu ku linga cuma ca cipi ci va na singanieka mu ku lilinguila. Viniu viavo vikevio vusungu vua manoka, na vusungu vuze vua ku kaluua vua mambuambua. 5 Mosesa 32:33. Ku lilingula ca tovala ku mutima ua upi, vunoni Kalunga

ikeye mukua ku tu linguila. Yesu ngueni, Lemenu vitozi venu. Kalunga na likuminia netu ku tu ecela vipi vietu nga tu ecela vase va tu vulumuna.

LINOKA:

Ou ua lelemene laza vunoni uongele Andama na Eva muihia lia Endene mu ku tsiha vusamba na ku likata na Njambi. Satana ua kele na lifuua omo ua muene Kalunga a lema yala na mpuevo, vase va mbangelo, kaha ua va suanesele ha mavu mu ku sintsisia Satana. Omo lifuua lieni Satana ua tumbile vutumbe kaha ua pihisile ku litiama cize na muono ua kuli Kalunga. Lifuua lize vene lia likalu lia kala mu mutima ove kaha likelio lia vindika ku-vezika cove omo veka va ci vezika na ku kala vuino. Cipue vakua ku pangela Njambi ca va hitukila ku liniunga ku mutima ua lifuua omo va mona Njambi ku pangesa na ku vezikisa mukuavo mu ku va hiana vakevo. Lifuua li kovelesa visinganieka via vingi via vipi mu mutima uove mu ku loua vakuavo, ku pihisa ndzolela yavo na ku tsiha vase vo u na liveya. Lifuua ha kati ka yala na mpuevo yeni li hasa ku pihisa ndzivo yavo na muono uavo uose. Lifuua lia keniuka ngue Vukalo vua Vatsi. Muaso ua Solomone 8:6.

CINDZUNDA:

Cindzunda ue ku lia via ha mavu kaha a tumbula vupi vua cipululu na cilemo ca zimbongo, cikeco muzi ua vipi vieka na vieka. 1 Tim. 6:10. Ku Kongo kua kala muyati ua vindzunda ve ku lia vantsua noho va tuika na ku tsa. Mukua cipululu ka tava ku lipangela na vakuavo na ku kuasa vahutu na vakua ku zela. Ikeye eseka na vilinga via vipi ni via cili ku nganiala vupite vua hano hantsi, vukevuo ntalavue na tuntumbulu va ka lia na mihuza va keva. Mukemuo Yesu ua tu longesele ku litulikila vupite muilu muze mihuza ka ve ku tuvamo cipue ku punda, muomu kuze kua kala vupite vuove kukekuo naua kua kala mutima uove. Mateo 6:19-21. Akane na vakua ndzivo yeni va ka nongele muomu ua lemene olu na palata na vuzalo vua seho kaha ua kuatele cize ca ku singa. Yehosua 7. Yundasa Iskaliota, ndongisi ua Yesu, ua nongele muomu cilemo ca zimbongo ca hianene cilemo ca kuli Yesu. Mateo 27:3-5.

SATANA:

Ou ikeye ise ya vose vakua makuli na vose va panga makuli. Ikeye kaniungi ua tusitu ava vose neni mukua ku sika mutima. Yesu ngueni, Enu mu li na isuenu, Satana, na masungu a isuenu a mu na zange ku linga. Ikeye ua puile mukua ku tsiha fume ha katete, ka mana mu vusunga muomu vusunga vuahimo muli ikeye. Omo a handeka makuli, a handeka vieni ivene: muomu ikeye mukua makuli, na ise yao. Yoano 8:44.

NTONGONOSI:

Ntongonosi ya tumbula cinkeletete ca mutima ua muntu. Tu na i mono i na lava, i na pihia na vupi, vilika via vipi, ngoco vene ka i hasa ku panga vipanga viayo mua cili. Vahevelu 10:22.

LISO:

Liso lia Kalunga li li kuose, li li ku mona viose via kala mu mutima. Na vimo viahi vi hasa ku vanda ku liso lia Kalunga. Mukemuo a mona na ku tantekeya visinganieka viose via ku sueka na vizango viose via mutima. Cipue u linga vilinga via vipi ku vutsiki vua ku lava vui, ni ha kati ka musenge ua ku zika, ni mu cimbongo ca hiana ku lova, ni ku nkala muhela, Njambi a mona.

KANGELO:

Kangelo a tumbula lizi lia Kalunga. Kalunga a li ku handeka na mukua vupi na ku mu leka ku aluluka na ku tava ceke ca Kalunga ku kovela mu mutima ueni ua ku lava. Njambi a li ku handeka nove naua mukua ku tanda mukanda ou.

LIVEMBE:

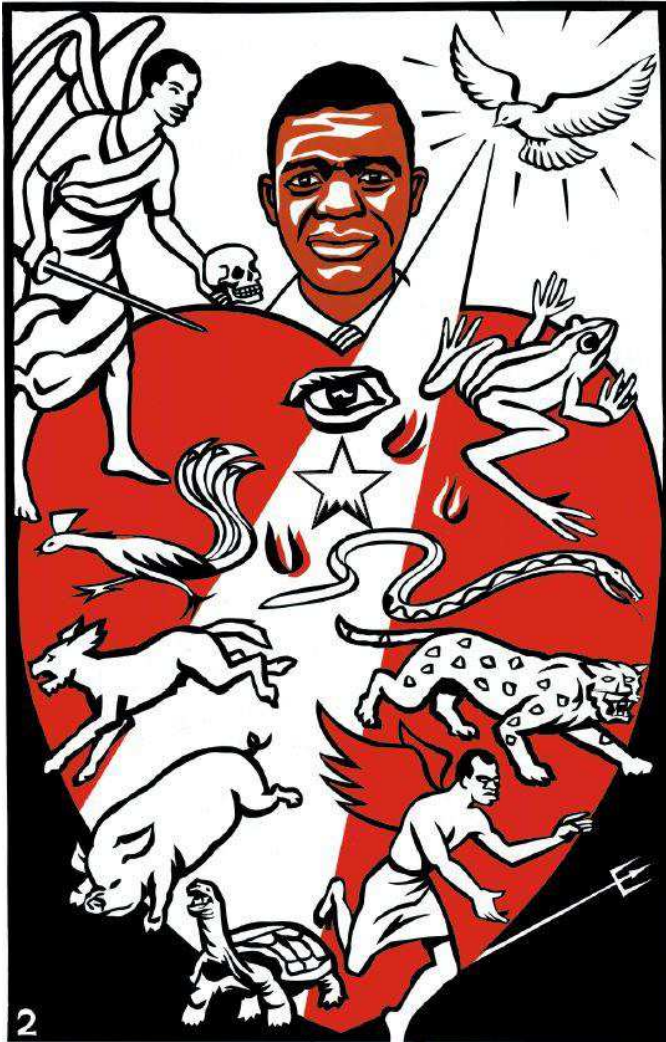
Kazila ou ua lela ua konkama neni kesi na vupi, neni na pu citantekeyeso ca Sipilitu Santu, cimbembesi ca vusunga uze ue ku hisa vantu omo vupi, vuviuke na cihiso. Ku cifikula eci Sipilitu Santu a li ha mbandza ya mutima. Ikeye ka hasa ku kala muze mua kala vipi.

TUMILENGI TUA TUHIA:

Tumilengi tua tuhia tu na zingilika mutima ua mukua vupi tu na tumbula cilemo ca Njambi ca zingilika mutima ua vupi, muomu Kalunga ka hianga mukua vupi ku tsa vunoni a aluluke na ku yoya. Yesu uezile mu ku ohiela vakua vupi. Muilu mua kala ndzolela ya kama omo umu mukua vupi a aluluka. Kalunga a hianga ku vukisa mutima na maninga a Muaneni umu lika, Yesu Kilistu. Tumilengi tuno tu na tu longesa ovio naua. Cilemo ca Njambi ci hianga ku kovela mutima uze ua vukuse na ku-tsa.

Yesu a mana ku lipito lia mutima na ku tota. Nga u tava ku mu sokoluela a ka kovala na ku vukisa mutima uove na ku ku ecela.

2. CIFIKULA CA MU CIVALI

Cifikula cino ci tu lekesa muntu omo a sangumuka ku aluluka ku mutima na ku lengeya Njambi. Kangelo na kuata mukuale, Lizi lia Njambi li li na muono, lia takama, lia vambuka ku pulakana mukuale ua vutuesi vuvali, li tuva na ku hangununa muono na cimbembesi na manunga na vuse, lia zangula ku yongola visinganieka na vizango via mutima. Vahevelu 4:12. Lizi lia Njambi li tu vuluisa ngecize fueto ya vupi kutsa, kaha ngue omo va na tumbuila vantu ku tsa lumo lika, kaha ku keza ku sompa. Vahevelu 9:27. Mutamba ua mukua vupi na mukua zimpata ukeuo cisali cize ca tuhia ca suama na fofo.

Mu livoko likuavo kangelo na kuata cikola, vitsiha vize via mutue. Cikeco ci vuluisa mukua vupi ngecize etu vose tua pande ku tsa. Muvila uetu u tu lema cikuma, u tue ku lela na ku niunga na vuzalo na ku u lisa, muvila ou u ka tsa na ku pola. Mavuno va ka u lia, vunoni muono na cimbembesi cetu vi ka soloka ku citumamo ca ku sompela ca Kalunga. Mukua vupi a valeka ku halakana ku lizi li a mu mamuna naliao Kalunga kaha a sokolola mutima ueni ku cilemo ca Njambi Sipilitu Santu a sangumuka ku tua ceke mu mutima uze ua ku lava. Mutana ua Kalunga u kovala na ku valeka ku sekula milima yose. Kuze kua tuila ceke, milima ya pande ku tina. Cilemo ca ntuima ca Kalunga ci tuimisa mutima uze ua ku tontola. Vipi vi va tumbuile tusitu vaze via pande ku tina.

Ove mukua vupi, tava Yesu, mutana ua hantsi, ku kovala mu mutima uove kaha milima na vilinga via milima via pande ku seza mutima uove ngue mu u na mono mu cifikula. Yesu ngueni, Yange nji mutana ua vakua mavu: ou a nji kava ange; ka li kenda mu milima. Yoano 8:12. Ngongo yavo vaze va lema milima mu ku hiana mutana. Omo Yesu ua kovelele mu tembele ku Yelusalema ua sekuile vaze vose va landesele vangombe na vampanga na mavembe, kaha ua muaniene zimbongo zia vakua ku landakana ngueni, Ndzivo yange ikeyo ndzivo ya ku vundila, vunoni enu mua i puisa cina ca vezi. Yoano 2:13-17. Ndzivo oyo ikeyo mutima uove. Yesu kezile lika mu ku tu ecela vipi vietu, vunoni mu ku tu patula na ku tu ecela ku ngolo na masiko a vupi. Nga Muana a ka mi patula, nga mu ka patuka mua vusunga. Yoano 8:36.

3. CIFIKULA CA MU CITATU

Kuno tu mona mutima ua mukua vupi omo na aluluka mpundu kuli Kalunga. Nevu vene na ku mona vuhame na ku-pihia ca vipi vieni via vingi, omo vikevio vene va sukikile Yesu ku cilindakano. Omo a tala cilindakano, cikeco kangelo Lizi lia Njambi a mu soluela, kaha mutima ueni u vatuka. Cilemo ca Njambi muli Yesu Kilistu ci sangununa mutima ueni, cili vene omo a vuluka Yesu Kilistu, Muanampanga ua Njambi, neza mu ku aambata vipi vieni via vingi, kaha ua tavela ku mu tsila ku cilindakano. Muze mu va mu tinguile Yesu makote, ku mu zika cilongo ca zimbimbo, va mu tuvile ku mavoko na viliato na zimbambo kaha va mu sukikile ku cilindakano omo vipi vietu, ci li ku vatula mutima ua mukua vuvi omo a aluluka.

Omo a tanda na ku halakana lizi lia Njambi a limona ivene mu kalivanjelo ka Kalunga kaha a tantekeya vulave na vupi vua mutima ueni. Cikeco ci mu tuva ku mutima kaha mutima ua ku vavala ua vusua vu mu lingisa ku lila omo vipi vieni nomo Kalunga a li ku mu suena. Cilemo na ciyulo ca Njambi ci kovela mu mutima ueni omo maninga a Yesu Kilistu a mu vukisa ku vipi vieni viose. Na valeka ku singanieka ngecize Mungana ua kala ha hiehi na vaze va li na mutima ua ku vatuka kaha ohiela vaze va li na cimbembesi ca ku aluluka. Samo 34:18. A kanguisa vaze va na vatuka ku mutima, kaha a kuta ku zimbandu zivao. Samo 147:3. Naua lizi lia Kalunga ngualio, Kuli ou nji ka tala, kuli ou vene na hutu na ku vatuka mu cimbembesi, kaha a zuzukila lizi liange. Isaya 66:2.

Sipilitu Santu na cilemo ca Njambi va li ku fuka mutima uze ua ku lela. Omo mukua ku tsiliela a tala ku cilindakano na maninga a Yesu a ku mu muaniena mu ku mu ecela ku vipi a tantekeya ngecize na sambue ku vipi, kaha a tantekeya naua ngecize maninga a Yesu Muana Njambi a na mu vukisa ku vipi viose. 1 Yoano 1:7. Uze a tsiliela Yesu ka li ka nonga vunoni a ka kala na muono ka ue ku hua. (Tanda 1 Kolintu 6:10,11). Muli Yesu tu li na ku kuka na maninga eni, ku-ecele ca vivulumuna vietu, ngue ku vufuko vua kavumbi keni. Efeso 1:7.

Vuovuno mua kala cimbembesi ca ciha mu mutima ueni kaha tunde ku lelo ke ku lema viuma via hantsi vunoni a sunguiya vize via Kalunga, ikeye na sulisa mutima ueni na cilemo ceni. Tusitu vaze va tumbuile vipi vieni va li ha mbandza ya mutima ueni, vutuhu Satana ivene ka hianga ku fumamo kaha a likenuka mu ku tonda vukovelelo. Mukemuo va na tu leka ku vingila na ku lomba, ku viana Satana linga a tu tine.

4. CIFIKULA CA MU CIUANA

Cifikula cino ci lombolola mukua Yesu uze na uana ciyulo ca ku tantuluka na vuovoke ha cikombelo ca Muangana uetu ikeye Muovole uetu Yesu Kilistu. Ke ku viukilila ku vanga mu cilindakano ca Yesu Kilistu, ha cikeco vize via ha mavu vi na pu via ku sukika kuli ikeye, neni ku vize via ha mavu. Ngalata 6:14. A tantekeya cili-cili ngecize Yesu ua tsile ha cilindakano linga etu tu tse ku vipi, tu yoye ku vuviuke. 1 Petulu 2:24. Mukua Yesu na tsi ha cilindakano ku viuma via ha mavu. Va na tu sika ku enda muli Sipilitu, kati ku kutisa lisungu lia vusitu. Ngalata 5:12-25. Kaha naua va na tu leka ku kava ku-lela, nga muntu na ci zela ka li ka mona Njambi. Vahevelu 12:14.

Mu cifikula cino u hasa ku mona mu mutima ngundzi oyo ku va kutile Yesu na malenge omo va na mu zula vizalo vieni. Naua u hasa ku mona makote a va mu vetele nao, muomu kasitiku kaze ka tu pandele etu ka mu uila ikeye. Isaya 53:11-12. Va mu vetele omo vipi vietu. Muangana Helonde na vantu veni va mu tombele, nomo va na mu veta va mu zikile cikovelo ca ku tila ngengu. Omo va na vindile cilongo ca zimbimbo va mu zikile naco mu ku sintsisisa cilongo ca olu. Va hakele lihongo mu livoko lieni lia cilio ku sintsisisa mbueta ya muangana, va tsikamene ku meso eni na ku mu tomba nguavo: Hindukenu, Muangana ua vaYundeya ! Va mu zekuillile malendzi, va nonene lihongo va mu vetele nalio ku mutue. Omo va manesele ku mu tomba kaha va mu tualele linga va mu sukike ha cilindakano. Ku va li vantu va vengi va litumbula vakua Yesu, ve ku vundila mu masakola, ve ku lia ku mesa ya Muangana, ve ku imba miaso ya Kalunga, vunoni vilinga viavo via vipi vi sukika naua Muovole uavo. Kati vose va vundila nguavo, Muangana, Muangana, va ka kovela mu vuangana vua Njambi, vunoni vaze va linga cizango ca Iseavo a li muilu. Mateo 7:21-27.

Mu cifikula u hasa naua ku mona cipete ca zimbongo ca Yundasa. Yundasa uendele Yesu vungungu na ku mu landesa na makumi atatu a zimbongo zia palata, muomu cilemo ca zimbongo ca mu puputyisa na ku pandeka mutima ueni ua upi. Zindeya, malenge, etc. vikevio via masualale vaze va kuatele Yesu vutsiki vuze. Zimpelo masualale va tahele nazio vizalo vieni mu ku puisa mezi a vupolofeto nguao: Va lipangela vizalo viange ha kati kavo, na ku cikovelo cange va lithela. Samo 22:18.

Lisualale ua tuvile luhati lueni na likunga kaha kua tuhukile maninga na mema. Yoano 19:33-37. Te ndemba kanda a tambeka Petulu ua vianene Yesu ku meso a muanampuevo, vunoni ku lutue ualulukile na masozi a ku sasa. Yove u li ku litavela Yesu na lizi na cilinga, ni? Ni u li na vuoma ku lingamo? Yesu ngueni, Jose a ka nji viana ku meso a vantu, ikeye i nji ka viana naua ku meso a Tata u li muilu. Mateo 10:32-33. Yesu ngueni naua, Nga umosi na zange ku nji kava ange, a liviane ivene, a lituike cilindakano ceni, kaha a nji kave. Mateo 16:24. Kaha uze ka tambula cilindakano ceni na ku nji kava ange, ikeye ka nji pande. Mateo 10:38.

Livue lia miaka yose lia ku nji tavukila ange, nji tave nji vande muli ove,

Mema na maninga aze a vueluokele ku luhati luove lua ku tuva

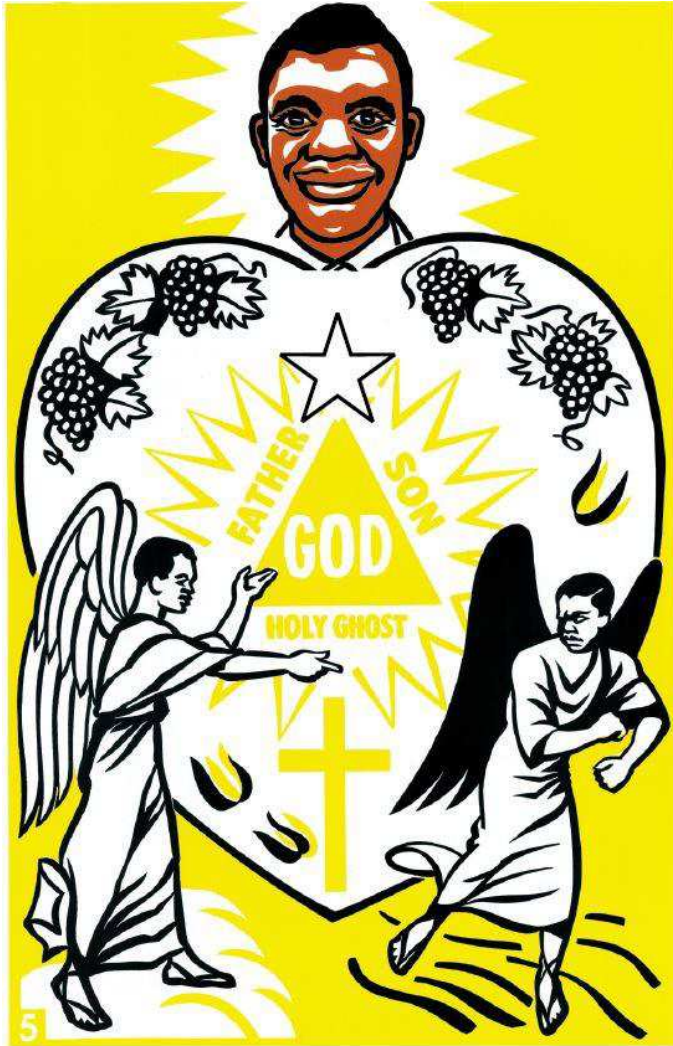
A nji kanguise luvali ku vupi mu ku nji vukisa ku mulonga uavuo na ndzili yavuo.

5. CIFIKULA CA MU CITANU

Kuno va tu lekesa vilinga via ku lela via mukua vupi omo novoka ha kavumbi na cikeketima ca Njambi. Vuovuno na pu tembele ya ku lela ya Kalunga, cikalo ca Njambi Ise, Muana na Sipilitu Santu, ngue mua sikile Yesu Kilistu ngueni: Nga umosi a nji lema, a ka niunga lizi liange: kaha Tata a ka mu lema, kaha tu keza kuli ikeye, tu ka linga cikalo cetu hamo neni. Yoano 14:23. Kalunga a sangala na ku vezikisa na ku halesa muntu hali Yesu Kilistu. Luka 1:52.

Mutima u na himpuka tembele ya Njambi mukua muono. Na fumisa vupi. Mu ku sintsisu tusitu vaze va ku ononoka kuli Satana ise ya makuli, tu mona Sipilitu Santu ku kala mu mutima. Mu ku sintsisu vilinga vize via vipi via vusitu, mutima u na himpuka ngue lihia lia ku ima, ngue muti ua mihako u li ku ima muhako ua Sipilitu: cilemo, ndzolela, ciyulo, lukakatela lua ngozi, ngozi, vuhuanga, vusunga, ku konkama, ku lipokuesa, na mihako yeka ya ku tovala kuli Njambi na kuli muntu. Muntu na himpuka muntango ua cili ua ku ima mihako ua ku muti uze ua viniu ua vusunga, Muangana uetu Yesu Kilistu. Lihungu lia ku ima mihako likelio ku kala-kala muli Yesu Kilistu na Kilistu ku kala muli ikeye. Yoano 15:110. Ue ku niunga lizi lieni naua mu mutima. Omo na sulu na ku limbuitika muli Sipilitu Santu a li na ndzili ku hiana vusitu na masungu avuo na ku sukika vusitu na vizango viavuo. Ha ndzili ya Sipilitu Santu a hasa ku enda muli Sipilitu. Ke ku yoyela via ku mona na meso, ni via ku ivua, vunoni a yoya ha ku tsiliela; muomu lutsilielo muli Yesu Kilistu lukeluo lu hiana via ha mavu. A yoya ha ku lavelela, na ku likolesa mu ku lavelela cilavelelo cize ca muono, cikeco ku-iza vuasi ca Muangana uetu Yesu Kilistu. A yoya mu cilemo ca Njambi ca kalakala ku miaka yose.

Va vezika vakua ku lela mu mitima muomu vakevo va ka mona Njambi. Mateo 5:8. Muangana Ndaviti ua kele na vupite vua vuingi kaha ua hianene vitozi veni va ha mbandza, ua tshihile likisikisi Ngoliata na veka, kasi ua vuile mu mutima ueni nguenu na zela cimosi ca pandele ku kala naco nga a ka mona Njambi. Ua tambekele na mutima uose nguenu: Tanga muli ange mutima ua ku lela, A Njambi; kaha haka naua cimbembesi ca ku sungama mu kati kange. Samo 51:10. Na umo uahi a hasa ku livukisa ku mutima cipue ku tanga mutima ua uha mu kati keni ha ndzili yeni ivene. Na pande ku iza kuli Kalunga na mutima ua ku aluluka mpundu na ku litavela na ku seza vipi vieni viose ngue mua lingile muangana Ndaviti, ngue mua lingile mukuendze cisanduizi mu ku seza vangulu na ku hiluka kuli ise na ku handeka na mutima ua ku vavala nguenu: Muilu na ku meso ove nji na lingi vupi. Kalunga a li na cizango ca kama ku kuasa uose mukua vupi ue ku iza kuli ikeye na mutima ua ku aluluka ngambu, muomu Njambi ikeye ua likuminia netu nguenu: Mutima ua uha naua nji ka mi hia, na cimbembesi ca ciha nji ka ci haka mu kati kenu; kaha nji ka fumisa mutima ua livue ku ntsitu yenu. Nji ka haka Sipilitu uange muli enu, na ku mi endesa mu vitume viange. Eli likelio litavasiano lia liha lia na lingi Njambi na ku li kolela ngo na maninga a Muaneni Yesu Kilistu.

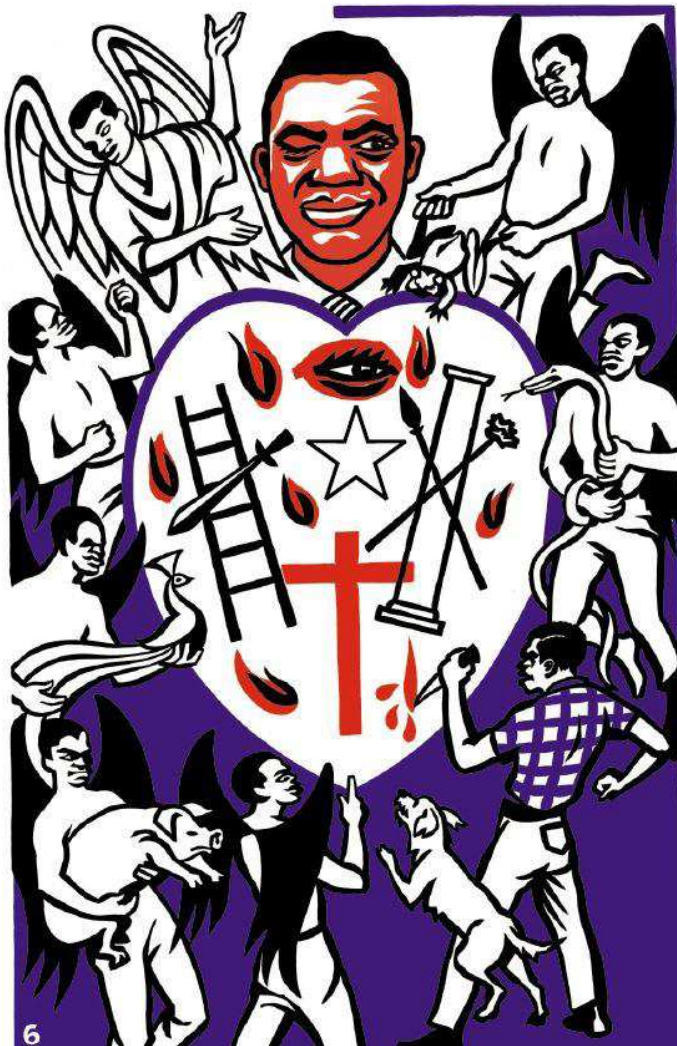
Mu cifikula cino kangelo a li ku soloka naua. Tungelo va pangela vaze va ka suana muono ka ue ku hua, va zingilikila vaze va vuila Muangana vuoma. Samo 34:7; 91:11; Ndaniele 6:22; Mateo 2:13; 18:10; Vilinga 5:19; 12:7-10. Tu mona naua Satana mu cifikula cino, na mana ha hiehi na mutima, a lavelela vukovelelo linga a kovele ku cikalo ceni ca laza. Mukemuo va na tu leka ku lavelela na ku vundila muomu Satana, mukua nkole yetu, ngue ndumba ua ku ohia a li na ku endangana, a lengeya ou ya lia 1 Petulu 5:8. Vianenu Satana, kaha a ka mi tina. Tiango 4:7.

6. CIFIKULA CA MU CITANU NACIMO

Cifikula cino ci vavalesa, cikeco ca mukua Yesu mukua ku hiluka ku nima. Liso limo lia sangumuka ku lalameka, lia tu lekesa ngecize na valeka ku tontola ku mutima, a li ku konkoka ku viuma via Yesu, a li na viela. Liso likuavo li li ku taziela kuose na ntsoni yahi, li hianga ku lilema na vize via hantsi. Ceke ca mu kati ka mutima ci li ku zima, na vize, via litavasiane na Kalunga vi li ku peliangela. A li ha kati ka vieseko kaha a li ku vi tava, vunoni ua pandele ku viana Satana. A li ku halakana ku lizi lia mukua ku eseka, kati ku lizi lia Njambi. Vutuhu a li ku ya ku sikola eseka ku sueka vizango via vipi via mutima ueni, a li ku hungumuka kaha na zimalesa cilemo cize ua kele naco kuli Kalunga. Ntongonosi ize ya kele mu mutima ueni, ikeyo cinkeletete, ya tsitsivala, na cilindakano ca mu lemuila. A li ku peliangela mu ku tsiliela, a likela ku likata na Njambi mu ku vundila. A li na vusiko ku viuma via mutima ueni, na sila mukua ku eseka muhela.

Cimbembesi ca pavau ci lengeya ku kovela. A sangumuka ku lihalesa ngue mukua Yesu a hasa ku linga, a suva ngecize novoka ha kavumbi lika. Ku-penda ci li ku tota ku mbelo, ci hianga ku kovela. Ku a li umosi a li ku mu eseka, ku mu lania ku nua ngandza imo lika, nguenu vualua ka vue ku pendesa. Ke ku singanieka ngecize ku-nua ca cindende cikeco ca lifua na kana ka ndonga ka li ku tuala kuli ndonga ua kama ua ku penda. Mpuevo a li ku kela vualua vua yalieni ni vavusamba vueni, a liholo malambi nguenu ka nji ka nua ange, houe; vunoni a li na ku tuamena vakuavo kaha a li ku lionga ivene na cimbembesi ca ku penda. Vupangala vu iza na ku eseka muntu uze na ku-kokola cose ca Ngehena. Mpano a li ku

halakana na ndzolela vituka na vihandeka via ntsoni. A likata na vantu va vapi, a ya ku mbaile na macino. Mpano ku a li umosi a mu leka ngueni mbaile ya vakua Yesu ikeyo ya cili omo vamala na vampuevo ve ku cina hamo lika, vunoni ku cina ngue vakua membo cikeco ca cipi. Ke ku singanieka ngecize macino ose a sema vupangala. Mbaile ya vakua Yesu ya hiana viose ku pihia. Ku-sipa makania ca vakua Yesu ca pihia mu ku hiana kusipa ca vakua membo; muomu mukua ku sipa singalu a sipa mutana na vutsiki. Yesu ka sipile, cipue mukua Yesu omo a kava Muangana uetu ke ku lingamo.

Satana a mu leka ngueni ku heha na vupi cikeco kati ku linga vupi. Ku linga vupi lumo lika, ku llinga vundama lumo lika ka cesi na vimo. Mukemuo mua mu longesa uze ndemone ua mupi noho na kovela mu mutima uze ua ku lela kaha na u fuku naua.

Mu cifikula cino mu a li muntu umo a li ku tuva mutima na mpoko. Ua lomboloka vantu vaze va li ku tomba na ku viana via Kalunga, ve ku tuva mutima na mezi a api. Muntu uze ka hasa ku kolesa omo va mu tomba na ku mu yengula, cikuma vene omo vaze va litumbula vavusamba veni. Mezi avo a tuva mutima ueni, nomo cilemo ca Kalunga ca tontola laza a sangumuka ku ivua vuoma vua vantu kati vuoma kuli Kalunga. Kaha omo a li na vuoma vua vantu, vua vize vi va ka singanieka na ku handeka kaha a himpuka ndungo ua vantu, a tanguka kuli Kalunga.

Matoto na vutenu vi soloka naua omo a mona lamba na kayando kaha vi hianga ku sika mutima ueni. Vituka na visingo vi pihisa milungu yeni; laza ua sangalele Kalunga nayo na ku lomba kuli ikeye. Nga Satana a hasa ku uana kambengua ka kandende, kaha muisi ua lifuua u kovela na ku kamesa mbelo noho veka va kovela.

Ca casi ku tava cilemo ca zimbongo ku niondelela mu mutima, nga ka tue ku halakana cikuma ku ku-lungula ca Muangana Yesu omo ua handeka ngueni: Vingilenu, na ku vundila, ku tina mu ka kovele mu ceseko. Mateo 26:41. Ngoco vene uose na singanieka ngueni na mana, a zangame, ku tina a ua. 1 Kolintu 10:12. Tua pande ku lilemeke vitua viose via Njambi, linga tu hase ku viana ku ku-kokola ca Satana. Efeso 6:11-18.

7. CIFIKULA CA MU CITANU NA VIVALI

Eci ci tu lekesa cifua ca mutima ua muntu omo na sevuka kuli Kalunga, te na kala na ceke na ku makela vuana vuze vua muilu kaha na tambula ku Sipilitu Santu, vunoni na tanguka. Ci tu lekesa naua cifua ca muntu uze kanda a aluluka, kasi va na mu longesa mezi a vuovoke na akeo a na mu solokela, vunoni na kaluuisa mutima ueni na ku suenesa mu vupi.

Yesu ivene ua tu longesa cifua co uze ua tanguka kuli Kalunga, ngueni; Cimbembesi ca ku zuala omo ci fuma ku muntu, ci hita kuze ka kuesi mema, ci kuana ku lengeya oko ci ka huimina; kaha omo ka ca uaneneke, ci handeka nguaco, Nji ka hiluka ku ndzivo yange muze mu nja fumine. Kaha omo ci neza, ci i uana ya ku komba na ku viukisa. Kaha ci ya na ku ambata vimbembesi vieka vitanu na vivali via ku mu hiana ikeye ku pihia; kaha vi ingila na ku tumamamo: kaha ku-pihia ca ku sulumuina ca muntu ouo, ci hiana cize ca ku livanga. Luka 11:24-27. Ca va lingi ngue cisimo cize ca cili, nguaco, Katali na hiluka naua ku visandzo vieni, na ngulu uze na tanene na hilukila ku lialanga mu livombo. 2 Petulu 2:22.

Visoneka evi vi langulula mpundu cifua ca mutima ua muntu ua ngecize. Vupi na makuli avuo ose a neza mu ku tumana na ku viala mu mutima. Na cihanga ceni vene ci lekesa kupihia ca mutima ueni. Sipilitu Santu na seza mutima muomu Sipilitu na vupi ka va hasa ku tumama hamo lika. Mutana na milima ka viesi na ku likata. Mutima ka u hasa ku pua tembele ya Njambi na cina ca Satana. Kangelo, lizi lia Kalunga, a fuma na vusiuu, kasi a likenuka ngueni mpano muntu uze a ka alulukua ngue uze mukuendze cisanduizi omo kua tavulukile ku mutima omo ua tumamene ha kati ka vangulu na ku liveya ku kutisa lifu lieni na zinkuekue zize zi va lile vangulu: vunoni na umo uahi ua mu hele vimosi. Ua pasulukile ku mutima ueni ngueni na zimbala, kaha ua alulukile ngueni: Nji ka katuka, nji ka ya kuli tata, kaha nji ka mu leka nguange, Tata, muilu na ku meso ove nji na lingi vupi: ka nja pandele naua va nji tumbule muanove, Muomu ua alulukile mpundu na ku ivua vusiuu omo vupi vueni, ise ua mu ecelele, ua tshihle muanangombe ua ku nina, ua mu tambuile naua.

Vunoni ou kesi na mutima ua ku alulukua u mu kuase ku hiluka kuli Kalunga linga a ue ku viliato via Yesu na ku mu lombu ku mu ecela milonga na ku mu lelesa. Mu mutima ueni na litsimika ngue na tuhia kaha mutima u na tsi. A li na matuitui ku halakana, vunoni ka hasa ku ivua lizi lia Kalunga li li ku mu lania naua.

Meso a li nao vunoni ka hasa ku mona cipuku cize ca Ngehena ka cesi na masima mu a hianga ku uila. Kesi na ntsoni cipue cinkulumutima mu ku linga vupi ku meso a vantu.

Satana neza ku tumama mu mutima ueni kaha na viala ngue muangana. Mpano a lipamba ku meso a vantu ngueni muntu ua cili, vunoni na fu ngue mbumbo ya ku salimba ha mbandza vunoni mu kati i na sulu na vitsiha via vantu na mazilo a vupi. Mateo 23:27. Ise ya makuli na sintsisia Sipilitu ua vusunga. Tusitu vaze vose, nkala vupi, va li na vandemone vavo vakua ku suana mu mutima ueni. Vutuku a liveya ku liecela ku vaze va mu yandesa ka hasa muomu na himpuka ndungo yavo. A li ku mona vusunga vua mezi aze a na tumbuile Kalunga hali kapostolo ngueni nga mukua ku vulumuna mezi a lisiko a Mosesa a tsa, cihiso ca ku pulakana cikumakuma ca pande uze na liatangela Muana Njambi, kaha na tumbula maning aze a litavasiano cuma ca ku zuala, kaha na sahula Sipilitu ua kavumbi. Vahevelu 10:29-31; 2 Petulu 2:1-14.

Ove Mukua Ku Tanda, nga mu u na fu mu mutima uove, tambakana kuli Kalunga na mutima uove uose. Ikeye a hasa kaha a tava ku ku ohiela, ku ku ecela milonga na ku ku vukisa ku vipi viose nga u iza na mutima ua ku alulukua mpundu Ikeye a hasa ku kuta Satana na mbunga yeni yose na ku mu mbila kuti nga u mu mba kuli Yesu ngueni: Nga ua zange, u hasa ku nji leletava ku lingamo. Tuaya ngue muezile uze mukua mbusa, kaha Yesu ngueni: Nji na zange: lela vene. Mako 1:40-43. Vunoni nga kasi u kaluuisa mutima uove na ku lema milima mu ku hiana mutana, kaha na umo uahi a hasa ku ku kuasa, muomu u li ku hangula ku-tsa kati muono, milima kati mutana.

8. CIFIKULA CA MU CITANU NA VITATU

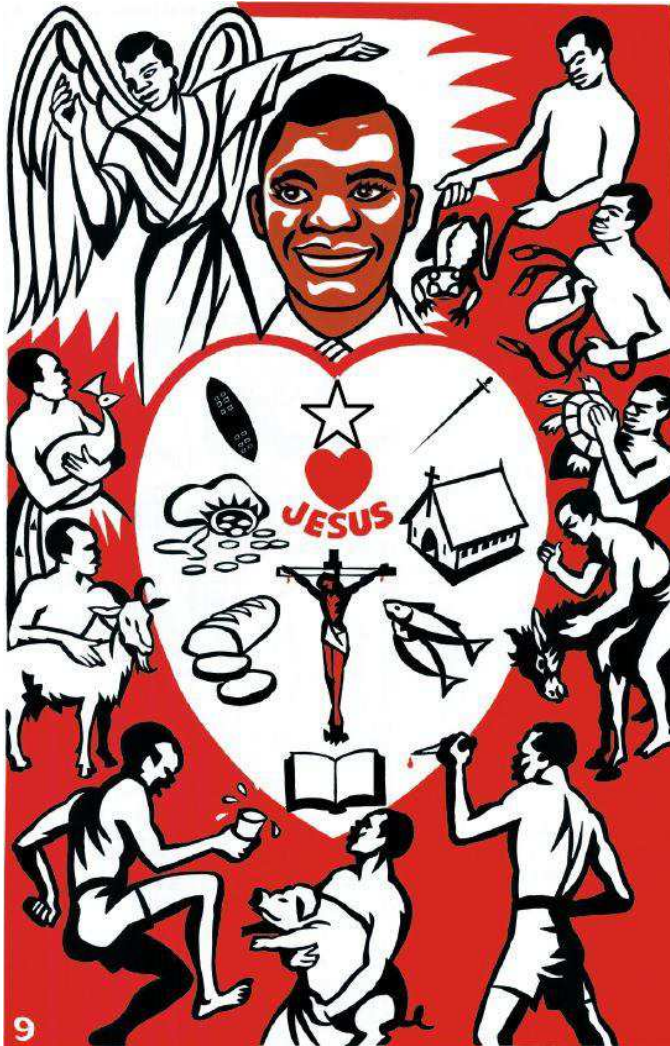
Kuno tu uana mukua vupi no uze na tanguka kuli Kalunga va li ku suena ku ku tsa, muvila u na sulu na misongo na mutima u li ku zuzukila ku-tsa. Ku-tsa (uze mukua vitsiha) neza cintulu omo ka va mu zangele kaha a li ku mu tala na meso a ku kaluka a ku zuzuisa. Ndzolela ya vupi i na tina na fueto ize ya ku hiana ya vipi vieni i na hete. Misongo ize ya Ngehena i na kuata muono ueni na ku zuzuisa mutima ueni. Vutuhu a hianga ku lombka ka hasa muomu kesi ku likata na Njambi. Mezi a mupulungua a vavusamba veni va ngoco ka a hasa ku mu lembezioka, na vupite vueni vua uanene na cilemo ceni ca zimbongo ka vu hasa ku mu ohiela ni ku tepulula ku misongo yeni ni ku vuezela matangua amo ku muono ueni. Vutuhu eseka ku singanieka via Kalunga ka hasa muomu Satana ka tava ku mu sila ntsimbu. Viose via lemene via hano ha mavu, vize via yoyelele, vi li ku mu tomba na valongisi vaze va makuli ka va hasa ku mu kuasa. Vuovuno na mono ngecize cikeco cuma ca ku zuzukila cikumakuma, ku uila ku mavoko a Njambi ua muono. Ua singaniekele laza ngueni a ka lisungamesa na Kalunga omo a li ku tsa vunoni vuovuno na mono ngue na tokoho. Makulukazi a vantu ve ku tsa na kavuasi na ntsimbu yahi ya ku lengeya Njambi omo va hianga ku tsa. Mukemuo va na tu leka ku lengeya Njambi omo tu hasa ku mu uana.

Ou mukua vupi mu ku tsa nga na hasele ku ivua mezi a Kalunga a ku mu lembezioka, vunoni muomu ua vianene kavumbi na cilemo ca Njambi, vuovuno na pande ku ivua lizi lia Ngazi yeni ku handeka ngueni: Fuma kuli ange, ove mukua cisingo, hamoye ku tuhia ka ve ku zima, va va lingilile Satana na tungelo tueni. Mateo 25:41. Va na tumbiila vantu ku tsa lumo lika, kaha ku keza ku sompa. Vahevelu 9:27.

9. CIFIKULA CA MU VITANU NA VIUANA

Ku cifikula cino tu mona mukua Yesu ua vusunga a likolesa ku vieseko na ku hiana vieseko via vusitu nevi via Satana. Va mu eseka kuose vunoni ikeye a kolesa na ha ku kotokela. A hiana viose hali Yesu Kilistu. Ka valekele lika ku tunta ntunda i va na mu setekela, vunoni a i manesa naua mu ku tala kuli Yesu Mukua ku sangumuka na ku tantuluisa ku-tsiliela cetu. Vahevelu 12:1,2.

Satana na mbunga yeni yose na zingilika mutima ua mukua ku tava, a hianga ku uana vukovelelo vunoni na honoua. Kulihalesa, cilemo ca zimbongo, lisungu lia vupangala, vose va li ku tota. Mu ku sintsisia katali na ingue tu mona "Cizamba na cimulu" muomu vupi vue ku vanda na cifua ceka na lizina lieka. Vunoni mukua Yesu a vingila kaha a nongonona cifua cose ca vupi cipue vu neza mu lizina lia Njambi ni ngue kangelo ua ceke, muomu lizi lia Kalunga na Sipilitu ua vusunga mu mutima ueni va mu tuamena mu vusunga vuose na ku mu kuasa ku nongonona vize via vipi nevi via viuka. Ku vuezela ku tusitu vaze na vandemone vavo, u hasa ku mona yala a li ku cina ku meso eni na ngandza ya viniu ni vualua mu livoko lien mu ku kokola mukua Yesu na zindzolela zia hantsi, nevi via ku pendesa, na macino. Vunoni evi viose ka viesi na vimo kuli mukua Yesu mukua kua ku lihita kuli Kalunga muomu na tsi ku viuma via vipi na ku evi vi li ha mavu. Vikevio vi mu suenesa kuli Njambi lika. Yala mukuavo a li ku mu tuva-tuva na mpoko. A mu amba via vipi, a mu tuaha, a mu tomba na ku mu halela; mu ve ku linga vantu va ngoco, na ntsimbu imo vaze ve ku litumbula vakua Yesu ve ku lingamo. Vunoni a likolesa na mezi a Yesu, ua handekele ngueni:

Mua vezika omo va ka mi sahula na ku mi yandesa na ku mi vangela viose via vipi omo yange. Viukililenu na ku zolela cikumakuma: muomu cilungiso cenu ca kama muilu. Mateo 5:11,12.

Vupi, vusitu (vukevuo vuntu vuetu) na Satana, va linga na ndzili yavo yose mu ku hangununa mukua Yesu ku cilemo ca Njambi. Vunoni muntu a hasa ku handeka cili-cili, ngueni: lyandzo a ka hasa ku tu hangununa ku cilemo ca Kilistu? lamba ni, hamo ku vindzuoka, hamo tuyando, hamo ndzala, hamo muzi, hamo vusonde, hamo mukuale? Vunoni ku viuma evi viose, etu tu na vulu cikumakuma vakua ku hiana hali ou ua tu lemene. Loma 8:35-39. Mu ku lilemieka vitua viose via Njambi a hasa ku mana ku litangua lize lia lipi, kaha ha ndzili ya Sipilitu Santu a hiana vusitu na vieseko viose vieka. A tantekeya ngecize Kilistu mu mutima ueni na hiana Satana na mbunga yeni yose, muomu uze ua kala muli etu ua hiana Satana uze ua kala ha mavu. Yesu Kilistu ua hianene Satana, vupi na ku-tsa, kaha hali ikeye yetu tu hasa ku hiana cikumakuma na ku uana cilongo cize ca vumpahu.

Ntongonosi ya mutima ueni u li ku tua ceke ndzualala. Mutima ueni u na sulu na lutsielielo na Sipilitu Santu. Kangelo ua Njambi uze na mana helu lienii a mu vuluisa vize viose vi a na likuminia Kalunga na vaze va hiana na ku kolesa na ha ku kotokela. Ku-Solola 2:7,11,17,26; 3:5,13,21.

Njeke ya zimbongo ya ku zituka i tu lekesa ngecize na kundika viose a li navio kuli Kalunga, kati mutima ueni lika. Ke ku sanduola fueto yeni mu masungu a api, vunoni a kuasa vahutu na ku hana cimo ku likumi kuli Njambi kaha a kuasa naua na viali vieni kueka ua kueka. A panga na zimbongo zieni vize vi ka zumbangeya Njambi, ngue mpanga ue ku hana maka eni kuli kukueni. Mbolo na intsi vi tu lekesa ngecize ikeye ue ku lia via cili. Ke ku kela vualua na viniu, ke ku lia maninga ni kasitu ua ku litsila ke ku lia ni ku sipa makania muomu a vuluka ku niunga muvila ueni na ku u lelesa ngue tembele ya Kalunga. Mutima ueni u na himpuka ndzivo ya ku vundila, ue ku ya-ya-ya ku sikola ntsimbu yose na kasingimiko mu mutima. A lema ku lombaa cipue mu sikola cipue mu hondo yeni. A kungulula vakua ndzivo yeni ku litangua ku litangua mu ku vundila, muomu a tantekeya mukua Yesu ka hasa ku yoya nga ke ku lombaa, ngue intsi ka hasa ku yoya nga mema ahi. Mukanda ua ku fukula u tumbula Mbimbiliya, Lizi lia Kalunga. Ukeuo mukanda ua ku fukuka, a u tanda na ku lilongesamo na mutima uose. Lizi likelio ndeya ku viliato vieni, mukuale mu ku hiana nauo Satana. Likelio mbolo yeni ya cimbembesi ya ku mu yoyesa matangua ose mu ku lisa muono ueni. Likelio mema a ku tsiha mpuila yeni. Ue ku tana ku ntsimbu ku ntsimbu mu lizi lia Kalunga kaha li na pu katalelo kuli ikeye linga a litalemo.

A lema ku ambata cilindakano, cikeco ci mu vuluisa ngecize ikeye na lisukika na Kilistu kaha na sanguka ku muono ua uha, ngoco vene a li ku lengeya vize via kala muilu, vize via kala miaka yose, vize vintsa ka tu hasa ku mona. Na liviukisila lumu mu ku liuana na Njambi na fu ngue muti ua ku tombeka ku vimema u imisa vusuka vuauo ku ntsimbu yavuo, na pu ngue muntango mu muti uze ua viniu ue ku ima hii. Cilemo ca ku tantuluka ca Njambi ca sulisa mutima ueni ngoco ke ku zuzukila ku-tsa. Samo 1:1-3; Yoano 15:114; 1 Yoano 4:18-21.

10. CIFIKULA CA MU LIKUMI

Yesu ngueni: Yange nji cisangukilo na muono: ou a nji tsiliela, cipue a ku tsa, kasi a ka yoya; kaha uose a yoya na ku nji tsiliela, ka li ka tsa ku miaka yose ya ya-ye. Yoano 11:15,26. Ou evua lizi liange, kaha a tsiliela kuli uze ua nji tumine, a li na muono ka ue ku hua ua ya-ye, ka li ka mona cihiso, vunoni na fumu ku ku-tsa, na kovela mu muono. Yoano 5:24. Ku-tsa ka ce ku vuisa vuoma ni ku yandesa mukua Yesu, muomu ku-tsa ci na liua na ku-hiana. Ove kutsa, ku-hiana cove ci lihindzo? Ove ku-tsa, kamuni kove ka li kulih? Tu santselienu kuli Njambi, ikeye na tu hie ku-hiana hali Muangana uetu Yesu Kilistu. 1 Kolintu 15:54-57.

Muntu mukua ku yoyela Kalunga kesi na vuoma ku tsa. Omo ntsimbu yeni ya heta ku fuma hano ha mavu kaha a ka ya na ndzolela ku ndzivo yeni ya ku tantuluka ya muilu. Kapostolo Paulu ngueni: Nji li na cizango ku fuma hano na ku kala na Kilistu; muomu cikeco ca hiana cikumakuma. Filipu 1:23. Mukua Yesu a li na malungila ku mona cihanga ca Kilistu, uze ua mu tsila ha cilindakano kaha ua mu kulile na maninga eni ivene. Sipilitu Santu a li ku mu vuluisa mezi aze a na handekele Yesu ngueni: Kati mu ume mitima yenu: mu tsilielienu Njambi, nji tsilielienu ange naua. Mu ndzivo ya Tata mua kala vikalo via vingi. Nji ku iza naua, kaha nji ka mi tambula kuli ange ivene; linga oku ku nji li ange, nenu naua ku mu ka kala.

Yoano 14:1-4. Liso kanda li vi mona, na lituitui kanda li vi ivua, nevi kanda vi kovela mu mutima ua muntu, viuma viose vene Njambi ua vi viukisilile vaze va mu lema. 1 Kolintu 2:9. Ka hesi lilimi hano hamavu li hasa ku ambulula ni ku lombolola vumpahu vua mihela ya muilu, i va na viukisila vaze va na tsiliela Kilistu kaha va na hiana via ha mavu.

Ku cifikula cino ca mu likumi va na tu vuluisa ndzolela ya mukua Yesu omo a li ku ya kuimbo lia Kalunga. Mu ku sintsisia uze civimbi ca vitsiha tu mona kangelo ka Njambi. A li ku tatela mu ku tuala uze mukua vuviuke kuli Kalunga. Muono na cimbembesi ca muntu vi novoka ku muvila uze ua ku tsa kaha vi londa ku ntulo ya uze i va lema muomu hano hantsi va mu yoyelele na muli ikeye va tsile. Kalunga a ka mu tambula mavoko avali na Muangana ueni a ka mu leka ngueni; Mua cili, u mukuamanda ua ku viuka, mukua cili: kovela mu ndzolela ya muangana uove. Mateo 25:21. Satana kesi naua na mpoko kuli uze muomu ca seho ku meso a Yehova ku-tsa ca veni vakua ku lela. Samo 116:15. Kaha nja vuile lizi lia muilu ku handeka ngualio, Va vezika vatsi vaze va ku tsa muli Muangana fume hano: cili, ngueni Sipilitu, linga va huime ku ku-fuitangana cavo; muomu vipanga viavo vi va kava mu nima. Ku-Solola 14:13.

Mukua ku tanda mukanda ou, Kalunga a ku kuase ku hana mutima uove kuli Yesu, muomu ngueni, Muanange ua yala ni ua mpuevo, nji he mutima uove. A ka ku ha mutima ua ku vuka kaha a ka haka cimbembesi ca ku sungama muli ove. Kati u tave mutima uove ku ku onga na ku ku tangula mu ku tanguka na masungu auo a api, muomu uze a tsiliela mutima ueni ivene ikeye ciheve. Visimo 28:26. Vunoni uze enda na mangana a kovoka. Seza vipi viove na ku kakatela vuviuke, muomu fueto ya vupi ku-tsa; vunoni vuana vua Njambi, muono ua miaka yose ua ya-ye muli Kilistu Yesu Muangana uetu.

Ove u na kundika muono uove kuli Kalunga, kakatela seteko ize ya mezi a ku sungama, mu ku tsiliela na mu cilimo vi li muli Kilistu Yesu, muomu u mu tantekeya uze i u na tsiliela, kaha ua tantekeya cili-cili ngecize ikeye a hasa ku niunga cize ci ua mu kundikila na ku litangua olio. Litungisienu mu lutsilielo luenu

lua ku hiana ku lela, vundilenu muli Sipilitu Santu, kalenu mu cilemo ca Njambi, talenu kuli Yesu mukua ku sangumuka na ku tantuluisa ku-tsiliela cetu, uze Muangana ua vamiangana a li ku iza vuasi.

Vuno kuli uze a hasa ku mi niunga ngecize ka mu ka suntsuka, na ku mi tumbika ku meso a vumpahu vueni na ndzolela ya kama cikumakuma na cipenga cahi, kuli Njambi, ikeye umo lika, Muovole uetu, hali Yesu Kilistu Muangana uetu, ku kale vumpahu, na vuangana, na vusuana, na ngolo, vuovuno na ku miaka yose ya ya-ye. Ame. Yunda 24,25.

Tu mona na ku kalahela, Cifuti ca Njambi ca muilu; Kuze Yesu ua ile laza Ku linga kua-ku-kala kuetu.

Ku lutue, ku lutue, Tu ka kunguluka kuze. Tu kamba mu cifuti cize Miaso ya ku tu zolesa; Tu ka seza vusua vuose, Na cimo tu ka ci jeneka.

J.R. Gschwend

A SPECIAL WORD FROM ANGP
UN MONDE SPÉCIAL DE L'ANGP
UMA PALAVRA ESPECIAL DA ANGP

This booklet "The Heart of Man" is available in over 538 languages and dialects spoken throughout the world (Africa, Asia, The Far East, South America, Europe, etc.) Our Heart Book is now also available on cell phones, tablets, etc from www.angp-hb.co.za or as an APP "Heart of Man" on Android phones.

Le livre du "Coeur de l'homme" peut etre obtenu en plus de 538 langues et dialectes parles dans le monde entier, a savoir: Afrique, Amerique, Asie, Extreme Orient, Europe. Notre Livre du Coeur est maintenant aussi disponible sur votre Telephone cellular, plaques, etc. de www.angp-hb.co.za ou comme une Application "Heart of Man" sur telephones Android.

Este livro "O Coracao do Homem" e obtfdo em mais de 538 linguas e dialectos falados em todo o mundo, a saber: (Africa, Asia, America do Sul, Extremo Oriente, Europa, etc). O nosso Livro O Coração do Homem tambem esta agora disponivel em telefone celular, tablets, etc. de www.angp-hb.co.za ou como um aplicativo "Heart of Man" nos telephones celulares Android.

The 10 heart pictures contained in this booklet are also available in the form of large coloured picture charts (86 x 61cm) bound together in a set of 10 pictures. These "Heart Charts" can be obtained with European or African features and are particularly suitable to be used in conjunction with the Heart Book for class-teaching, open air evangelization etc. Kindly contact us to ascertain the latest subsidized price of this chart.

Les 10 images du coeur qui figurent dans ce livre peuvent etre obtenues en tableaux de couleur, format 86 x 61 cm, avec des physionomies europeennes ou africaines. Ils peuvent etre utilises en meme temps que le livre du coeur pour des classes bibliques, a l'ecole du dimanche ou lors de reunions de plein air. Soyez aimable de nous contacter pour assurer les derniers prix en cours du tableau.

As 10 imagens do coracao, contidas neste livro podem ser obtidas num conjunto de 10 imagens em colorido no tamanho de (86 x 61 cm). Estes "Cartazes do Coracao podem ser obtfdos com caracterfsticas Europeias e Africanas e podem ser usados em conjuncao com o mesmo livro em classes de ensino biblico, evangelizacao ou ao ar livre. Agradecemos que nos contacta- se para confirmacao do ultimo preco dos cartazes.

Kindly write to us if you are able to assist us with further translations of our free Gospel literature, informing us of the language into which you could translate this Gospel literature. Your assistance would be appreciated.

If you have found salvation in Christ, or have been otherwise blessed through our Gospel literature, please let us know. We would like to thank God with you, and remember you further in our prayers.

Nous vous invitons a nous contacter pour faire des arrangements concernant de nouvelles traductions de notre litterature, nous informant de la langue dans laquelle vous pouvez traduire cette litterature evangelique. Votre aide sera beaucoup appreciee.

Si vous avez trouve le salut en Christ ou si vous avez ete beni par notre litterature, nous vous prions de nous le faire savoir. Nous aimerions remercier Dieu avec vous et prier pour vous.

Nos vos convidamos a nos contactar, afim de fazer qualquer arranjo concernente a novas traducoes de nossa literatura em outras lnguas. Vossa assistencia sera muito apreciavel.

Se tem encontrado a salvacao em Cristo, ou se tem sido abençoado por intermedio da nossa literatura evangelica, faca o favor de nos informar. Pois nos gostaríamos de agradecer a Deus juntamente convosco, e lembra-lo sempre em nossas oracoes.

For free Gospel literature, books and tracts in over 538 languages, write to:

Pour obtenir gratuitement de la litterature evangelique, des livres et des traites en plus de 538 langues, ecrivez a:

Para obter gratuitamente a literatura evangelica, livros e folhetos em mais de 538 lnguas diferentes escreva para:

www.angp-hb.co.za

info@angp.co.za

ALL NATIONS GOSPEL PUBLISHERS
P.O. Box 2191
PRETORIA
0001
R.S.A.

A Gospel Literature Mission financed by donations
Une Mission de litterature evangelique finnee de dons
Missao de literatura Evangelica financiada por donativos

(Reg. No. 1961/001798/08)

The "HEART OF MAN" books can be viewed and downloaded using the following link:

www.angp-hb.co.za

DOWNLOAD BOOKLETS: www.angp-hb.co.za

ORDER FREE LITERATURE: info@angp.co.za